

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ผ้าจิดเป็นผ้าที่มีคุณค่าแสดงถึงวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของภาคอีสาน ปัจจุบันยังคงพบเห็นการใช้ ทั้งในวิถีชีวิตเดิม และการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อตอบสนองต่อบริบทวิถีชีวิตใหม่และเพื่อการค้า ศูนย์วิสาหกิจชุมชนนับเป็นความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน และนำมาซึ่งความเข้มแข็งของชุมชน ในการสร้างรายได้และได้ร่วมกัน สืบสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้ ศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านคำพระ ถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน เริ่มตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2433 จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2518 ได้มีการส่งหมอนจิดย้อมสีธรรมชาติเข้าประกวด ในงานกาชาด ที่จังหวัดอุบลราชธานี ได้รับรางวัลที่ 1 ของจังหวัด ซึ่งทำให้ชาวบ้านสนใจทอผ้าจิด และทำหมอนจิด สืบต่อกันมา ถึงปัจจุบัน กระทั่งในปี พ.ศ. 2536 ได้ก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อเป็นศูนย์รวม และจำหน่ายผลิตภัณฑ์พื้นเมืองของ อ.ห้วยตะพาน มีทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ที่ทอผ้าจิดเป็นหลัก และอีก 3 หมู่บ้าน ค้าขายและอื่นๆ ลักษณะการทำงาน จะเป็นการทอผ้าที่บ้านของตนเอง แล้วนำมารวมกันที่ บ้านประธานกลุ่ม จากนั้นจึงนำมารวมกันที่ศูนย์จำหน่ายสินค้า โดยสินค้าในปัจจุบันจะประกอบไปด้วย ผ้าทอจิด และการแปรรูปผ้าจิดสู่ผลิตภัณฑ์ต่างๆ อาทิเช่น กระเป๋าถือสตรี กระเป๋าเอกสาร กล่องกระดาษทิชชู หมอน ผ้าคลุมเตียง ของที่ระลึก และอื่นๆอีกมากมาย

อย่างไรก็ตาม แม้ศูนย์วิสาหกิจชุมชนผ้าจิดบ้านคำพระ จะมีการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงขาดเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากผ้าทอจิด จึงต้องอาศัยความร่วมมือกับนักออกแบบ ผ้าทอหนึ่งผืนสามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ที่ตอบสนองต่อการใช้งาน ที่หลากหลายและร่วมสมัยได้

การวิจัยเพื่อพัฒนาศูนย์วิสาหกิจชุมชนผ้าจิดบ้านคำพระ จะเป็นโครงการนำร่อง ในการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาผ้าทอจิด ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มโดยการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่ร่วมสมัย และสามารถนำกระบวนการไปใช้ในการพัฒนาศูนย์วิสาหกิจชุมชนและชุมชนหัตถกรรมในลักษณะอื่นๆได้

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิดให้มีความร่วมสมัย
2. นำเสนอกระบวนการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนา งานในลักษณะอื่นๆได้

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

กลุ่มสมาชิกศูนย์วิสาหกิจชุมชนผ้าจิดบ้านคำพระ อำเภอหัวตะพาน รวม 9 หมู่บ้าน

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

จากผลของการศึกษาด้านเนื้อหา และการลงพื้นที่ที่ศึกษาศักยภาพในการผลิตของชุมชน จะส่งผลต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิด โดยจะเลือกทำต้นแบบ จากผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการวิเคราะห์ และสรุปผลจากความต้องการของผู้บริโภคและศักยภาพของผู้ผลิตในชุมชนเป็นหลัก

1. ข้อมูลทั่วไปของศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านคำพระ
 - ข้อมูลด้านประวัติความเป็นมา
 - ข้อมูลด้านผ้าทอ
 - ข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า
2. ข้อมูลด้านการออกแบบ
 - ข้อมูลด้านการตลาด
 - ข้อมูลด้านความต้องการของผู้บริโภค

1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยได้แบ่งเป็นขั้นตอนต่างๆดังนี้

1.4.1 ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานภายใต้ขอบเขตการศึกษา

- การค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานทางด้านเอกสาร(Documentary Research)

โดยแบ่งการค้นคว้าเป็น

- ข้อมูลขั้นต้นหรือปฐมภูมิ(Primary Sources) โดยงานวิจัยนี้เน้นปฐมภูมิจากการสำรวจเป็นหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลในแง่มุมที่หลากหลายและเป็นปัจจุบัน นำมาซึ่งข้อมูลที่มีการค้นพบใหม่ ในประเด็นที่น่าสนใจ เป็นการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

- ข้อมูลขั้นสองหรือทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่เอกสาร บทความ ตำรา งานวิจัย ตลอดจนเอกสารอื่นที่มีความน่าเชื่อถือ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม(Field Research) ได้แก่

- แบบสำรวจ ใช้ในการสำรวจข้อมูลด้านรูปธรรม
- แบบบันทึกการสนทนา เป็นการกำหนดประเด็นในการสนทนาเพื่อให้

ผู้ตอบ สามารถตอบได้อย่างอิสระในประเด็นที่กำหนด เพื่อใช้ในการสนทนากับหัวหน้ากลุ่ม
สมาชิก สมาชิก และคนในชุมชน

- แบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

1.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆดังนี้

1. ด้านผ้าทอขิด

- จุดอ่อน จุดแข็ง ของผ้าทอขิด
- จุดอ่อน จุดแข็งผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า

2. ด้านผลิตภัณฑ์

- ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าขิด
- ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าอื่นๆ

3. ด้านการตลาด

- การวางตำแหน่งทางการตลาดผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าขิด
- ความต้องการของผู้บริโภค
- สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย

1.4.3 ขั้นตอนการออกแบบ จากการวิเคราะห์สามารถนำมาสู่ขั้นตอนในการออกแบบ

ได้ดังนี้

1. กำหนดกรอบแนวความคิดในการออกแบบ

2. ออกแบบผ้าทอขิดก่อนการแปรรูป

3. ออกแบบผลิตภัณฑ์ก่อนนำผ้าขิดมาแปรรูป

4. ทำการทดลอง

- ทดลองพัฒนาผ้าทอลายขิด
- ทดลองแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าขิดที่ทำการทดลอง
- ทดลองการตลาด

1.4.4 ขั้นตอนการเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิดของศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านคำพระ ให้มีเอกลักษณ์เฉพาะและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้

1.5.2 ผลิตภัณฑ์สอดคล้องกับความต้องการของตลาดร่วมสมัย สามารถขยายตลาดเพิ่มมากขึ้น

1.5.3 เป็นโครงการนำร่องในการพัฒนาศูนย์วิสาหกิจชุมชนและชุมชนหัตถกรรมในลักษณะอื่นๆต่อไป